

Žalobce žaloval původně o plnění (o zaplacení 3.650 Kč s přísl.). Když však za sporu bylo o jmění žalovaného zahájeno vyrovnací řízení a vyrovnání bylo soudem potvrzeno, a když žalovaný, neuznávaje zažalovanou pohledávku, skládal dospěle vyrovnací kvoty na soudě, změnil žalobce žalobní prosbu v ten způsob, že žádá zjištění určovacím rozsudkem, že zažalovaný nárok byl po právu v den podání žaloby, prohlásiv, že spatřuje právní zájem v tom, že žalobce vzhledem k vyrovnaní a, an žalovaný pohledávku popírá, má zájem na zjištění, že zažalovaná pohledávka je po právu. **Procesní soud** první stolice žalobu zamítl. **Odvolační soud** zrušil napadený rozsudek a uložil prvnímu soudu, by, vyčkaje pravomoci, v řízení pokračoval a znovu rozhodl. V otázce, o níž tu jde, uvedl v **důvodech**: Žalobce upustil od uplatňování celé pohledávky a navrhl, by bylo jen rozsudkem určeno, že jeho pohledávka byla v den podání žaloby po právu. An se však žalobce chce spokojiti s tím, by mu žalovaný plnil podle potvrzeného vyrovnání, neměl jiného východiska, než by učinil návrh na určení, že žalobní nárok na náhradu škody byl opodstatněný v době podání žaloby. Vždyť žalobní nárok na zaplacení celé pohledávky muselby býti zamítnut vůbec, pokud převyšoval vyrovnací kvotu, a pro ten čas, pokud šlo o vyrovnací kvotu, jak nejvyšší soud dolíčil ve svých rozhodnutích, uveřejněných ve sbírce pod čís. 4205, 7546 a 8616. Do zjištění nároku na náhradu škody rozsudkem nemohl by žalobce žádati placení dalších vyrovnacích splátek. Má tedy žalobce právní zájem na tom, by bylo co nejdříve rozsudkem zjištěno, že mu »vznikl« proti žalovanému nárok na náhradu škody 3.650 Kč a ze tento nárok tu byl v době podání žaloby.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a uložil odvolacímu soudu, by, nehledě k důvodu, z něhož zrušil rozsudek prvního soudu, znovu o věci rozhodl.

Důvody:

Jest zřejmo, že právním zájmem, uplatňovaným žalobcem, o němž žalobce ostatně ani netvrdil, že to je právní zájem na brzkém zjištění, jak předpokládá § 228 c. ř. s., není kryto žalobní žádání, jímž se žalobce domáhá zjištění, že zažalovaný nárok byl po právu v den podání žaloby. Ale tato žalobní prosba jest též pochybena vzhledem k ustanovení § 406 c. ř. s., jenž platí i pro žaloby určovací (srov. sb. n. s. čís. 5814) a nepřipouští, aby právní poměr byl rozsudkem určen pro minulost. Žalobce mohl, i když se chtěl spokojiti s vyrovnací kvotou, trvati na plnění a mohl změnit žalobu v ten rozum, že žádá odsouzení žalovaného podle vyrovnání (srov. sb. n. s. čís. 8616), přičemž co do splátek ještě nedospělých postačil určovací návrh podle § 236 c. ř. s., tak že určovací žaloby nebylo vůbec třeba.

Čís. 11094.

Správce podstaty v úpadku majitele exekučně prodané nemovitosti (§ 119 konk. řádu) není oprávněn k návrhu podle § 222, čtvrtý odstavec, ex. ř. Náhradní nárok podle § 222, odstavec třetí a čtvrtý, ex. ř.

nepřísluší ani dlužníku (úpadci) ani jeho věřitelům, nemajícím práva na oddělené uspokojení z nemovitosti prodané v úpadku.

Bylo-li právo výměnkáře v rozvrhovém usnesení uspokojeno podle jeho dohody s vydražitelem, nemá výměnkář proti tomu právo k rekursu. Podmínka, by s. dohodou výměnkáře s vydražitelem o odchýlném uspokojení výměnkářského práva souhlasili všichni zájemníci, jest splněna, byli-li všichni zájemníci (zadnější knihovní věřitel(é) a správce konkursní podstaty) při rozvrhovém roku přítomni, proti ohlášenému nároku výměnkáře nepodali odpor a v této příčině si ani rekurem nestěžovali.

V rozvrhovém řízení nelze přisouditi útraty úspěšného dovolacího rekursu.

(Rozh. ze dne 17. října 1931, R II 309/31.)

K návrhu správce konkursní podstaty byla provedena exekuční dražba dlužníkovy nemovitosti, na níž vážla kromě jiného výměna pro manžele B-ovy a pohledávka banky M., jež vážla simultánně i na jiné neprodané nemovitosti. Banka M. žádala uspokojení celé pohledávky z vydražené nemovitosti. Rozvrhuje nejvyšší podání, přikázal soud první stolice desateronásobek ročního výměnku (celkem 81.000 Kč) vydražiteli, jenž podle dražebních podmínek měl převzít výměnek započtením na nejvyšší podání. Návrh správce konkursní podstaty, by byl určen jeho náhradní nárok ohledně jeho konkursních pohledávek co do neprodané vedlejší vkladby, soud první stolice zamítl v podstatě proto, že návrh ten není v zákoně (§ 222 ex. ř.) odůvodněn, ježto oprávněnými osobami, řadícími za simultánním věřitelem, jest podle doslovu a podle úmyslu zákona rozuměti jen knihovní věřitele, řadící za simultánním věřitelem, k nimž v tomto případě nepatří správce konkursní podstaty, zaujímající jen postavení vymáhajícího věřitele. Rekursní soud zamítl rekurs správce konkursní podstaty, vyhověl rekursu výměnkářů a stanovil uhražovací jistinu pro výměnek podle § 225 ex. ř. na 180.000 Kč. Důvody: Správce konkursní podstaty brání se rekurem proti tomu, že první soud, když simultánní hypotekární věřitelka M. uspokojení své pohledávky z úvěrní listiny ze dne 30. listopadu 1927 žádala z nejvyššího podání, ačkoliv tato pohledávka vážne simultánně i na neprodaném domě, patřícím úpadcově sestře, zamítl jeho návrh na určení náhradního nároku ve prospěch konkursních pohledávek 100.000 Kč, směřujícího proti majitelce vedlejší vkladby. Rekurs není opodstatněn. Není sice správný názor prvního soudu, že podle § 222 ex. ř. k takovému návrhu jsou oprávněni jen hypotekární věřitelé, řadící za simultánním hypotekárním věřitelem, neboť zákon v tom ohledu ustanovuje jen, že následující oprávnění mohou žádati určení náhradního nároku, jsou-li postupem simultánního hypotekárního věřitele při rozvrhu nejvyššího podání zkráceni a není proto pochyby, že i vymáhající věřitel, třebaže není hypotekárním věřitelem, může tento náhradní nárok uplatňovati. Avšak úpadkový správce v úpadku majitele prodaného domku není vymáhajícím věřitelem ve smyslu tohoto ustanovení, nýbrž má jen postavení vymáhajícího věřitele (§ 119 (2) čís. 1 konk. ř.).

Tím není řečeno, že se stává oprávněným podle § 222 ex. ř., nýbrž jest tím jen vysloveno, že jest tak, jako vymáhající věřitel, oprávněn ke všem krokům nutným k provedení dražby nemovitostí a rozvrhu nejvyššího podání, má tedy postavení vymáhajícího věřitele, pokud jde o jeho procesuální činnost, není však věcně oprávněným. Při tom jest přihlížeti i k tomu, že správce úpadkové podstaty v exekučním řízení podle § 119 konk. ř. hájí nejen zájmy úpadkových věřitelů, nýbrž i zájmy úpadce a že hlavně jde o to, by bylo docíleno více, než třeba ke krytí knihovních břemen. Nemůže-li při mimokonkursní dražbě povinný podle § 222 ex. ř. uplatňovati náhradní nárok k vůli zvětšení hyperochy, nemůže při dražbě podle § 119 konk. ř. toto práva býti přiznáno správci úpadkové podstaty, jenž v tom ohledu zastupuje povinného. Přísluší-li snad podle vnitřního poměru mezi úpadcem a majitelem zavazené, ale neprodané nemovitosti, úpadci proti tomuto postižení nárok, jest správce úpadkové podstaty oprávněn a povinen tento nárok uplatňovati proti majiteli neprodané nemovitosti ve prospěch úpadkové podstaty tak, jak tento nárok přísluší povinnému při obyčejném exekučním řízení, ale k zajištění tohoto postižního nároku nelze použití ustanovení § 222 ex. ř. Ustanovení o náhradním nároku podle § 222 ex. ř. jest podle své povahy ustanovením výjimečným a nelze proto jeho používání rozšířiti přes jeho doslov.

Pro manžele B-ovy jest na vydraženém domu podle kupní smlouvy ze dne 16. února 1924 zapsáno právo k doživotnímu bydlení a k dodávání určitých potravin a paliva. Že jde tu o práva výměnkářská, o tom není sporu a byly tyto nároky manželů B-ových při odhadu ze dne 18. ledna 1930 v úpadkovém řízení odhadnuty na různé částky, úhrnem na 8.100 Kč za rok. První soud vyřídil otázku uspokojení nároků výměnkářů vzhledem k tomu, že se prý výměnkář Pavel B. a vydražitel B. při rozvrhovém stání dne 9. února 1931 dohodli na převzetí výměny, tím způsobem, že z nejvyššího podání přikázal desateronásobek roční ceny výměny, 81.000 Kč, vydražiteli. Právním napadají manželé B-ovi tento postup prvního soudu jako nesprávný. Jde o výměnek, jenž podle dražebních podmínek vydražitel musí převzít na započtení do nejvyššího podání a tu platí podle §§ 225, 226 ex. ř. zásady, že vydražitel musí podle zákona, i bez úmluvy s oprávněnými výměnek plniti in natura, že se uhražovací jistina rovná jistině, jíž jest třeba, by z úroků byla ročně zapravena peněžitá hodnota výměnku a že tyto úroky z uložené uhražovací jistiny náležejí vydražiteli po dobu, pokud břímě trvá, a, uvolní-li se později uhražovací jistina, jest ji uložiti podle § 219 druhý odstavec ex. ř. Nestačí-li zbytek nejvyššího podání k uložení celé uhražovací jistiny, uloží se zbytek nejvyššího podání a vydražitel má nárok nejen na úroky, nýbrž i na jich doplnění do výše ročního ekvivalentu za poskytování výměny in natura z jistiny. Uvolněná uhražovací jistina připadá dalším věřitelům, kteří nebyli z nejvyššího podání prozatím uspokojeni, pokud se týče povinnému. Právě z tohoto ustanovení § 219 ex. ř. jest patrné, že úmluva o jiném postupu při uspokojení výměnkářských práv by mohla míti platnost jen, kdyžby všichni zájemníci,

i neuspokojení věřitelé a povinný, s tím souhlasili. Dokud tohoto souhlasu tu není, jsou řečené zásady výlučně směrodatnými pro onu otázku. V projednávaném případě nemá proto úmluva mezi vydrazitelem a Pavlem B-em, že vydraziteli jako odměna za převzetí výměny má být ponecháno 81.000 Kč, platnosti, poněvadž další zájemníci s tím nesouhlasili. Uhrazovací jistina nečiní však, jak mylně první soud míní, jen 81.000 Kč., nýbrž s ohledem na nynější obvyklou úrokovou míru ve výši 4½ % 180.000 Kč a, ježto zbytek nejvyššího podání po uspokojení předcházejících věřitelů činí jen 115.117 Kč 21 h, přichází jen tato částka v úvahu jako uhrazovací jistina.

N e j v y š š í s o u d I. nevyhověl dovolacímu rekursu správce úpadkové podstaty, pokud směřoval proti oné části napadeného usnesení, již jeho rekurs do rozvrhového usnesení prvního soudu byl zamítnut; **II.** vyhověl dovolacímu rekursu správce úpadkové podstaty a knihovního věřitele E-a do usnesení rekursního soudu, pokud jím bylo vyhověno rekursu výměnkářů, a obnovil v tomto bodu usnesení prvního soudu; **III.** návrh knihovního věřitele E-a na útraty dovolacího rekursu zamítl.

D ů v o d y:

Ad I. Dovolací rekurs správce úpadkové podstaty v této příčině se odkazuje na důvody napadeného usnesení, jež nejvyšší soud plně schvaluje. Dovolací rekurent prezírá, že právem vytčeným v § 222 odstavec třetí a čtvrtý nejsou chráněni ani dlužník (úpadce), ani jeho věřitelé, nemající práva na oddělené uspokojení z nemovitosti prodané v úpadku.

Ad II. Podle protokolu o rozvrhovém roku ze dne 9. února 1931 bylo výměnkářské právo manželů B-ových ohlášeno kapitalisovanou částkou 81.000 Kč podle dohody s vydrazitelem a byla tato částka rozvrhovým usnesením přikázána podle této přihlášky. Neměli tudíž manželé B-ovi vůbec právo ke stížnosti proti tomuto přikázání. Ale rekursní soud též prezírá, že jediní zájemníci, Arnošt E. jako zadnější hypotekární věřitel a správce podstaty, mající nárok na případný zbytek nejvyššího podání, byli při rozvrhovém roku přítomni, proti ohlášenému nároku nepodali odpor a v této příčině ani rekusem si nestěžovali, z čeho patrně, že s jeho přikázáním souhlasili. Právem vytýkají tudíž dovolací rekurenti, že rekursu manželů B-ových nemělo být vyhověno. V této příčině bylo proto dovolacím rekursům vyhověno a rozhodnuto, jak uvedeno.

Ad III. Útraty dovolacího rekursu Arnošta E-a nebyly přisouzeny, ježto jde o útraty rozvrhového řízení a v tomto řízení se útraty nepřisuzují (tak kniha judikátů býv. nejv. soudu víd. čís. 201, úř. sb. čís. 6281 a sb. n. s. čís. 3386, 3702, 4907, 5749, 6345).

Čís. 11095.

Nejde o omluvitelné nedopatření při zapravení splátky na vyrovnací kvotu, jímž by byly vyloučeny následky § 57 vyr. ř. v doslovu zákona ze dne 26. dubna 1923, čís. 99 sb. z. a n., zapravil-li dlužník vyrovnací